

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертаційної роботи Круль Конрада Януша
на тему: «Моделі та методи протиризикового управління зацікавленими
сторонами проектів агропромислового комплексу»,
що подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 073 «Менеджмент»**

Актуальність теми та її зв'язок з планами наукових робіт установи.

Проекти агропромислового комплексу мають високе соціальне та економічне значення. В умовах обмеженості ресурсів, збільшення чисельності населення у світі та кліматичних змін, важко переоцінити необхідність підвищення успішності аграрних проектів. Застосування проектного підходу при виробництві сільськогосподарської продукції сприяє визначенню цілей проектів та їх досягнення, підвищуючи вірогідність того, що проект буде успішно реалізованим у визначений термін, без перевищення бюджету та буде вироблено продукт запланованої якості. Успіх аграрних проектів у значній мірі залежить від управління ризиками, зокрема ризиками, які пов'язані із зацікавленими сторонами таких проектів. А отже, дисертаційна робота, що присвячена розробці моделей та методів протиризикового управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу, є актуальною і практично значимою.

Дисертаційна робота виконана в рамках тематичного плану науково-дослідних робіт Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК» в рамках науково-дослідної роботи «Розробка моделей, методів та креативних технологій управління ризиками проектів бізнесу» (номер державної реєстрації 0116U005033). У цих дослідженнях автор був виконавцем окремих розділів.

Формулювання наукової задачі, нове вирішення якої одержано в дисертації. *Метою дослідження є підвищення ефективності управління проектами агропромислового комплексу шляхом впровадження нових моделей та методів протиризикового управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу.*

Для досягнення зазначеної мети в дисертаційній роботі вирішуються такі завдання:

- проведено аналіз предметної галузі, зокрема: особливостей діяльності агропромислового комплексу, застосування методології управління проектами в агропромисловому комплексі, зацікавлених сторін таких проектів та ризиків пов'язаних із ними, існуючі моделі та методи управління ризиками та зацікавленими сторонами проектів;
- розроблено концептуальну модель ментального простору зацікавлених сторін проектів агропромислового комплексу;
- розроблено метод планування реєстру зацікавлених сторін проектів агропромислового комплексу з урахуванням їхніх ризиків та ментальності;
- вдосконалено математичну модель управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу;
- удосконалено метод визначення всіх повних шляхів сітьового графіку проектів агропромислового комплексу;
- дістав подальшого розвитку метод протиризикового управління проектами агропромислового комплексу на основі критичного шляху;
- апробовано результати досліджень у практиках управління проектами суб'єктів господарювання агропромислового комплексу.

Об'єктом дослідження дисертаційної роботи є процеси протиризикового управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу, предметом дослідження – моделі та методи протиризикового управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом та їх новизна.

- *Уперше розроблено* концептуальну модель ментального простору зацікавлених сторін проектів агропромислового комплексу, яка дозволяє відзначити загальне і різне у ментальностях зацікавлених сторін проекту та, згідно одержаних даних, розробити відповідні стратегії управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу, з метою зменшення виникнення пов'язаних з ними ризикових подій.

Уперше розроблено розроблено метод планування реєстру зацікавлених сторін проектів агропромислового комплексу з урахуванням їхніх ризиків та ментальності, який є зручним інструментом протиризикового управління зацікавленими сторонами агропромислових проектів та, за попередньо проведеними розрахунками, дозволяє обирати оптимальні комбінації зацікавлених сторін проекту з мінімальним ризиком та максимально спільною ментальністю, що сприяє підвищенню ефективності управління зацікавленими сторонами проектів та зменшенню ризиків, пов'язаних з ними, і, як наслідок, дозволяє зменшити загальний ризик проекту.

Удосконалено математичну модель протиризикового управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу, яка ґрунтується на визначенні спільного та відмінного у ментальностях зацікавлених сторін проекту, з метою ефективного управління зацікавленими сторонами аграрних проектів шляхом здійснення ефективних комунікацій, що дозволить знизити ймовірність виникнення ризиків через непорозуміння між зацікавленими сторонами проекту, та, як результат, знизить загальний ризик проекту.

Удосконалено метод визначення всіх повних шляхів сітьового графіку проектів агропромислового комплексу, який дозволяє визначити всі повні шляхи сітьового графіку робіт проекту агропромислового комплексу з метою здійснення вибору оптимального шляху за необхідним критерієм. Даний метод є одним з етапів методу протиризикового управління проектами агропромислового комплексу на основі критичного шляху.

– *Отримав подальший розвиток* метод протиризикового управління проектами агропромислового комплексу на основі критичного шляху, який дозволяє побудувати сітьовий графік проекту агропромислового комплексу та визначити критичний шлях з урахуванням тривалості робіт та величини ризику проекту, що допоможе розробити відповідні заходи з метою зменшення ризиків на критичному шляху проекту агропромислового комплексу.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються. Усі результати науково обґрунтовані та спираються на загальнонаукові принципи проведення досліджень, фундаментальні положення системного підходу, методологію управління проектами та процесний підхід, зокрема: системний аналіз при виявленні особливостей управління проектами агропромислового комплексу, а також зацікавлених сторін та ризиків проектів означеної галузі; процесний підхід для аналізу сучасних підходів в управлінні ризиками проектів та аналізу підходів до управління зацікавленими сторонами; порівняльний аналіз для виявлення ризиків та проблем, які виникають у процесі управління проектами агропромислового комплексу, а також їх класифікації; методи управління ризиками для визначення та оцінки ризиків, а також для планування заходів щодо реагування на них; метод експертних оцінок та теорія ймовірності для оцінювання ризиків та ментальності зацікавлених сторін проектів агропромислового комплексу.

Наукове та практичне значення роботи. У дисертаційній роботі теоретично узагальнено, а також подано нове вирішення науково-прикладного завдання щодо розроблення моделей та методів протиризикового управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу. Результати роботи мають важливе значення для організації управління проектами в агропромисловому комплексі та дають змогу підвищити ефективність рішень щодо управління ризиками, пов'язаними із зацікавленими сторонами таких проектів.

Впровадження результатів дослідження сприятимуть розвитку методології управління проектами та програмами, практика управління проектами буде збагачена наступними отриманими практичними результатами дисертаційної роботи:

- алгоритм методу планування реєстру зацікавлених сторін проектів агропромислового комплексу з урахуванням їхніх ризиків та ментальності;

- алгоритм методу визначення всіх повних шляхів сітьового графіку проектів агропромислового комплексу;
- алгоритм методу протиризикового управління проектами агропромислового комплексу на основі критичного шляху.

Використання результатів роботи. Результати досліджень упроваджено у процес планування та управління проектами агропромислового комплексу у приватному сільськогосподарському підприємстві «Олександрія», с. Олександрівка Подільського району Одеської області та товаристві із додатковою відповідальністю «Терезине», смт. Терезине, Білоцерківською району Київської області. Застосування розроблених автором моделей та методів протиризикового управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу дозволило знизити рівень непередбачених витрат в проектах на 8-12% порівняно з іншими подібними агро-проектами.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та особистий внесок автора. За темою дисертаційної роботи опубліковано 20 наукових праць, з них 2 статті у наукових фахових виданнях України, з яких 2 включені до міжнародних наукометричних баз, 3 статті у наукових періодичних виданнях інших держав, з яких 3 включені до міжнародних наукометричних баз, та 10 публікацій за матеріалами конференцій, а також 5 наукових праць, що додатково відображають наукові результати.

- статті у наукових фахових виданнях України, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Круль К. Я. Теоретико-методичні засади дослідження протиризикового управління зацікавленими сторонами проектів. *Вісник Національного технічного університету «ХІІІ». Серія: Стратегічне управління, управління портфелями, програмами та проектами.* (Index Copernicus, WorldCat, ResearchBib, Directory of Research Journals Indexing, Directory of Open Access Journals, Universal Impact Factor, Scientific Indexing Services, Google Scholar, Ulrich's Periodicals Directory). Харків: НТУ «ХІІІ», 2021. №1 (3). С.32-38. DOI: 10.20998/2413-3000.2021.3.5. (1,14 д. а.).

2. Круль К. Я., Данченко О. Б., Денчик О. Р. Метод планування реєстру стейкхолдерів проектів АПК з урахуванням їхніх ризиків та ментальності. *Управління розвитком складних систем : зб. наук. пр.* (Google Scholar). Київ : КНУБА, 2021. № 46. С. 32 – 37. DOI: 10.32347/2412-9933.2021.46.32-37. (1,2 д. а.). *Особистий внесок автора полягає у розробці методу планування реєстру стейкхолдерів проектів агропромислового комплексу з урахуванням їхніх ризиків та ментальності та становить 0,9 друк. арк.*

- публікації в міжнародних виданнях:

3. Krol K. J. Anti-risk management tools of stakeholders in agro-industrial complex. *The scientific heritage.* (Index Copernicus, ISSN International Centre, CrossRef, Google Scholar). Budapest, 2021. № 58. P. 58-62. DOI: 10.24412/9215-0365-2021-58-1-58-62. (0,59 д. а.).

4. Krol K. J. The method of anti-risk management of agro-industrial complex projects based on the critical path. *Science and Education a New Dimension. Natural and Technical Sciences.* (Index Copernicus, Google Scholar, CrossRef, Ulrichs web Global Serials Directory, Union of International Associations Yearbook, Scribd, Academia.edu). Budapest, 2021. IX (32). I.: 255. P. 40-43. DOI: 10.31174/SEND-NT2021-255IX32-10. (0,58 д. а.).

5. Круль К. Я. Практическая реализация моделей и методов антирискового управления заинтересованными сторонами проектов аграрного комплекса. *The scientific heritage.* (Index Copernicus, ISSN International Centre, CrossRef, Google Scholar). Budapest, 2021. № 76. P. 44-55. DOI: 10.24412/9215-0365-2021-76-1-44-55. (0,77 д. а.).

- наукові праці, що засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

6. Круль К. Я., Данченко О. Б., Денчик О. Р. Управління зацікавленими сторонами в проектах агропромислового комплексу. Управління проектами у розвитку суспільства. *Управління проектами в умовах переходу до поведінкової економіки : тези доп. XV Міжнар. конф., 18-19 трав. 2018 р.* Київ : КНУБА, 2018. С. 76-78. (0,09 д. а.). *Особистий внесок автора полягає у проведенні аналізу підходів до управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового*

комплексу та становить 0,07 друк. арк.

7. Круль К. Я. Особливості управління ризиками стейкхолдерів проектів агропромислового комплексу. *Управління проектами : стан та перспективи* : мат. XIV Міжнар. наук.-практ. конф., 11-14 вер. 2018 р. Миколаїв : НУК, 2018. С. 63 - 64. (0,15 д. а.).

8. Круль К. Я., Данченко О. Б. Ідентифікація ризиків стейкхолдерів проектів агропромислового комплексу *Актуальні питання сучасної науки та практики* : матеріали наук.-практ. конф. молодих учених, 15 лист. 2018 р. Київ.: Університет економіки та права «КРОК», 2018. С. 435-437. (0,18 д. а.). *Особистий внесок автора полягає у проведенні ідентифікації ризиків та розробці таблиці контролю ризиків проектів агропромислового комплексу пов'язаних із зацікавленими сторонами проектів та становить 0,14 друк. арк.*

9. Круль К. Я., Денчик О. Р. Управління можливостями в проектах агропромислового комплексу. *Управління проектами у розвитку суспільства. Управління проектами в умовах очікування глобальних змін* : тези доп. XVI Міжнар. конф., 17-18 трав. 2019 р. Київ : КНУБА, 2019. С. 100-102. (0,07 д. а.). *Особистий внесок автора полягає у розробці стратегій управління можливостями в проектах агропромислового комплексу та становить 0,05 друк. арк.*

10. Круль К. Я., Денчик О. Р. Проектний підхід в агропромисловому комплексі України. *Управління проектами: стан та перспективи* : матеріали XV Міжнар. наук.-практ. конф., 10-13 вер. 2019 р. Миколаїв : НУК, 2019. С. 15-16. (0,14 д. а.). *Особистий внесок автора полягає у визначенні специфічних особливостей впровадження проектного підходу в проектах агропромислового комплексу України та становить 0,11 друк. арк.*

11. Круль К. Я., Данченко О. Б. Вплив ментальності стейкхолдерів на їхню поведінку в проектах. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку*: матеріали міжнар. конф., 21-22 лист. 2019 р., Київ: Університет економіки та права «КРОК», 2019. С. 271-272. (0,12 д. а.). *Особистий внесок автора полягає у проведенні аналізу*

поняття ментальності зацікавлених сторін проекту і визначенні необхідності визначення впливу ментальності стейкхолдерів на хід проектів та становить 0,9 друк. арк.

12. Круль К. Я., Денчик О. Р. Модель ментального простору стейкхолдерів проектів агропромислового комплексу. *Управління проектами у розвитку суспільства. Управління проектами в умовах дігіталізації суспільства* : тези доп. XVII Міжнар. конф., 15-16 трав. 2020 р. Київ: КНУБА, 2020. С. 206-209. (0,17 д. а.). *Особистий внесок автора полягає у розробці концептуальної моделі ментального простору зацікавлених сторін проектів агропромислового комплексу протиризикового управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу і становить 0,13 друк. арк.*

13. Круль К. Я. Моделі протиризикового управління ризиками стейкхолдерів в проектах агропромислового комплексу. *Управління проектами: стан та перспективи* : матеріали XVI Міжнар. наук.-практ. конф., 8-11 вер. 2020 р. Миколаїв : НУК, 2020. С. 61-63. (0,19 д. а.).

14. Круль К. Я., Данченко О. Б. Метод визначення всіх повних шляхів сітьового графіку в проектах. *Project, Program, Portfolio Management. P3V-2020* : зб. тез доп. V міжнар. наук.-практ. конф., 04-05 груд. 2020 р. Одеса, 2020. Т. 1. С. 64-68. (0,21 д. а.). *Особистий внесок автора полягає у описі алгоритму методу визначення всіх повних шляхів сітьового графіку проектів та становить 0,16 друк. арк.*

15. Круль К. Я. Інструменти протиризикового управління проектами агропромислового комплексу. *Управління проектами у розвитку суспільства. Управління проектами в умовах пандемії COVID-19* : зб. тез доп. XVIII Міжнар. конф., м. Київ 15 трав. 2021 р. Київ: КНУБА, 2021. С. 189-193. (0,26 д. а.).

- наукові праці, що додатково відображають наукові результати дисертації:

16. Круль К. Я. Протиризикове управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. (Index*

Copernicus, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Google Scholar) Черкаси: ЧДТУ, 2019. № 55. С. 51-58. DOI: 10.24025/2306-4420.0.55.2019.187408. (0,83 д. а.).

17. Круль К. Я., Данченко О. Б., Коломицева О. В, Денчик О. Р. Метод управління можливостями та загрозами в проектах агропромислового комплексу. *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки.* (Index Copernicus, Directory of Open Access Journals (DOAJ), Google Scholar). Черкаси: ЧДТУ, 2019. № 54. С. 60-65. DOI 10.24025/2306-4420.0.54.2019.178564. (0,7 д. а.). *Особистий внесок автора полягає у проведенні аналізі застосування методу управління можливостей та загроз в управлінні ризиками проектів в агропромисловому комплексі та становить 0,53 друк. арк.*

18. Круль К. Я., Денчик О. Р. Модель «4 сезони» для управління ризиками в проектах агропромислового комплексу. *Вчені записки Університету «КРОК» : зб. наук. праць. Серія «Економіка».* (Index Copernicus, SIS, ISI, CrossRef, ISSN International Centre, Google Scholar, Academic Resource Index ResearchBib, Ulrichsweb Global Serials Directory, PKP Index, Eurasian Scientific Journal Index). Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2019. Вип. № 3 (55). С.101-109. DOI: 10.31732/2663-2209-2019-55-101-109. (0,93 д. а.). *Особистий внесок автора полягає у аналізі застосування моделі «4 сезони» при управлінні ризиками проектів агропромислового комплексу та становить 0,7 друк. арк.*

19. Denchyk O. R., Krol K. J. Method of integrated risk managements for agroidustrial projects. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences.* (Index Copernicus, Google Scholar, Ulrichsweb Global Serials Directory, Union of International Associations Yearbook). Budapest, 2019. VII (34). I.: 205. P. 25-29. DOI: 10.31174/SEND-HS2019-205VII34-06. (0,72 д. а.). *Особистий внесок автора полягає в проведенні аналізу методологій управління ризиками проектів і виявленні необхідності у проведенні конвергенції методологій та становить 0,54 друк. арк.*

20. Круль К. Я. Управління проектами агропромислового комплексу з урахуванням взаємодії ментальності стейкхолдерів. *Вчені записки Університету «КРОК»* : зб. наук. праць. Серія «Економіка». (Index Copernicus, SIS, ISI, CrossRef, ISSN International Centre, Google Scholar, Academic Resource Index ResearchBib, Ulrichsweb Global Serials Directory, PKP Index, Eurasian Scientific Journal Index). Київ: ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», 2020. Вип. № 3 (59). С.201-210. DOI: 10.31732/2663-2209-2020-59-201-210. (0,94 д. а.).

Усі наукові положення, висновки і рекомендації одержані автором особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом особистої роботи здобувача.

Результати дисертації опубліковано в повному обсязі.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційної роботи апробовані та схвалені на 10 міжнародних та національних науково-практичних конференціях (НПК): XV-XVIII НПК «Управління проектами у розвитку суспільства» (м. Київ, 2018-2021); XIV-XVI НПК «Управління проектами: стан та перспективи» (м. Миколаїв, 2018-2020); НПК «Актуальні питання сучасної науки та практики» (м. Київ, 2018), НПК «Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку» (м. Київ, 2019); V НПК «Project, Program, Portfolio Management (P3M)» (м. Одеса, 2020).

Відповідність пункту 10 тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису та виконано здобувачем особисто. Дисертація містить наукові положення, нові науково обґрунтовані теоретичні результати проведених здобувачем досліджень, що мають істотне значення для агропромислового комплексу, що підтверджуються документами, які

засвідчують проведення таких досліджень, а також свідчать про особистий внесок здобувача в науку та характеризуватися єдністю змісту.

Дисертацію оформлено відповідно до вимог, передбачених Наказом МОН України від 12.01.2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». Дисертаційна робота Круль К. Я. «Моделі та методи протиризикового управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу» за змістом відповідає паспорту спеціальності 073 «Менеджмент» і є закінченим науковим дослідженням, виконана на високому рівні, містить вирішення актуальної науково-прикладної задачі. Поставлені в дисертаційній роботі задачі, одержані наукові результати, сформульовані висновки і рекомендації є достатньо обґрунтованими. Подана робота повністю відповідає вимогам п. 10 «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №167.

Дисертаційну роботу Круль Конрада Януша «Моделі та методи протиризикового управління зацікавленими сторонами проектів агропромислового комплексу» можна рекомендувати до захисту у спеціалізованій вченій раді.

Рецензент, д.т.н., доцент, професор кафедри
управління проектами
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Веренич О. В.

Рецензент, к.т.н., доцент кафедри
управління проектами
Київського національного університету
будівництва і архітектури

Войтенко О. С.

*Підписи Веренич О.В. та Войтенко О.С.
засвідчують*

Зас. нач. ВК [signature] Пацюк В.Г.

